

§. 6. O mitnih izniških in popolnih osvoboditvah od mitarine veljajo v moči stoječa postavna določila državnih cest.

Več iznižkov in svoboščin more dovoliti deželni odbor, a to edino tedaj, kedar mu kaj tacega nasvetuje kateri izmed obeh odborov skladnih cestnih okrajev.

§. 7. Kdor se mitnice ogne z vozom ali z gnano živino, ali kdor pregrado prestopi z vozom, ne plačavši vse svoje mitarine, ali kdor koli pride na mitnico, ter ne odšteje, kolikor mu je dolžnost, tak je kriv mitnega utrganja, in zadene ga petkrat do desetkrat toliko globe (kazni v novcih), kolikor je unesel mitarine. Mitar ima pravico, tistega, kogar zasači na mitnem prestopku, za polosmikrat toliko, kolikor je unešene mitarine, v gotovini zarubiti, da se ne more kazni umakniti; a rubežen mu naj pismeno potrdi, in naj jo nemudoma občinskemu glavarju izroči.

§. 8. Če se mitarina vzame, kedar bi je ne bilo vzeti, ali če se je vzame več nego li določa mitni cenovnik, tedaj mitarja zadene dvajsetkrat toliko globe, kolikor je po krivem vzel, a s tem vendar ne odide tistim kaznim, katere ga še vrhu tega morejo zadeti po kazenski postavi.

Politične stvari.

Kdo je kriv našega žalostnega državnega denarnega gospodarstva?

Čudna prikazen v naši Avstriji je razpor med vlado in med večino državnega zbora o tem, da finančni minister pravi: „ti, državni zbor, si deficita (denarne primanjlake) kriv“, vladna stranka pa pravi: „ti, vlada, si ga kriva“.

Že lani pri razpravi državnega proračuna je finančni minister na očitane, da so finance naše žalostne, povdaril („nachdrücklichst betont“), da ni vlada tega kriva, ampak državni zbor, kajti vlada ne dovoljuje državnega stroškovnika (budget), ampak državni zbor, in ministerstvo izvršuje le sklepe zborove. Še jasneje, kakor lani, pa je finančni minister unidan v odboru, ki razpravlja pogodbo z Ogersko, obdolževal zbornico poslancev, da je ona kriva žalostnega stanja Avstrijskih financ, rekši: „primanjka (deficit) je gotova; vlada je ni naredila in ne stvarila; cesar še manjka, se mora dobiti; kdor hoče kaj, mora tudi sredstva dovoliti, da se to doseže, cesar hoče; kdor ne odobruje tega, kar nasvetuje vlada, naj pové kaj boljšega.“ — To so menda dosti jasne besede. Res, da moramo zavidati ministru, ki ima toliko srca, tako se nasproti staviti parlamentu! Pa vsaj že vé, zakaj sme ministerstvu privrženi večini zborovi take soliti.

Pač v nobeni drugi državi ne smel bi minister tako „odkritosrečno“ govoriti; enoglasni protest bil bi odgovor na take besede, vsaj povsod je vlada tisti faktor, ki ima državno gospodarstvo v svojih rokah in ki mora državne potrebsčine najbolje poznati, pa tudi to, kolikoršne davščine morejo strpeti državljani; vlada z ozirom na vse to mora državnemu zboru dotične predloge staviti. Očitane održavnem deficitu tedaj le posredno zadeva državni zbor, neposredno ali naravnost pa zadeva vlado, kajti ona je prinesla pred državni zbor vse predloge, s katerimi so se državni stroški od leta do leta množili. Vlada, in to sedanja vlada, je bila, ki je nasvetovala povikšanje plač uradnikom, kar bi se sicer dalo opravičiti, ako bi bilo ministerstvo na to mislilo, da bi bilo ob enem število uradnikov zmanjšalo. Tudi tiste nesrečne državne založnice (Staats-Vorschusskasse), s katerimi se je

na milijone davkovskih goldinarjev zgubilo, nasvetovalo je sedanje ministerstvo, — in koliko milijonov se je potrosilo na korist železničnim podvzetnikom. Res, da so razmere Avstrijskega državnega zbora tako ne- navadne, da se ne dá strogo dokazati, da je vlada sama je bila, ki je izprožila one predloge. Če tedaj vlada vé, kdo je zakrivil žalostni finančni stan, naj bi minister imenoval tiste, ki so zakrivil ali vsaj tiste, ki so deficita največ krivi, kajti ves državni zbor ni zakrivil britkih nadlog, ampak le nekateri merodajni poslanci ali kaka stranka državnega zbora.

(Konec prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

5.

A da jim nihče ni ukazal, odnesli so Kazančićevo truplo in trupla njegovih tovarišev v gromado in visoko gomilo nasuli nad njimi v tuji zemlji, daleč od domovine Kapadocije; Tatarska trupla pa so ostavili na slavne gostije šakalovin in plenečim pticam.

„Oddahnite se v pokoji, vrli junaci!“ — molili so pri gomili — „z vami vred smo tudi Srbsko položili v grob?“ — govorili so malomiselnost in očitajoče so oči vpirali v kneza Štepana Lazarjeviča. Knez pa je zamišljen gledal pred-se, zdaj pa zdaj ozrl se v gomilo, pa v Mohameda, sina svoje sestre, a ti zaničljivi pogledi so pričali, da čudovite misli roje po njegovi glavi.

„Ne, ne“ — opomnil je naposled poluglasno — „ne učinim tega, ti si moje nesrečne sestre sin, a ti ne bodeš tlačil mojega národa. Ali proč od tû, tudi sam nisem varen!“ — pristavil je in ukazal, naj stopajo naprej.

Srečno so po dolgem, težavnem potovanji prišli k Trapezuntu na pobrezji Črnega morja — da, niso videli več Tatarskih jat, ki so gnale se za Turki k Brusi; glavna Tatarska vojska — načeloval jej je Timur sam — pa je še nekoliko dni mudila se v Angori, kjer je Timur baš tistega dne in tista trenotja, ko so Srbi gomilo nasipali nad Kazančičem in nad njegovimi junaki, pozdravljal vklenjenega Bajazeta pri vhodu svojega šotor.

Dolgo časa je vitez gledal svojega zajetnika, zaničljiv smeh se je igral okrog njegovih usten.

„Allah te je izdal moji oblasti“ — spregovoril je naposled, kje je tvojih tisoč in tisoč vojščakov, Bajazet?“

„Moji vojnici, ki so junaški umrli“ — odgovoril je Bajazet oholo — „veselé se v raji, ki je prerok obljubil ga Allahovim ljubljencem, v raji so, kamor, menim, nikdar ne pridejo tvoji vojščaki“.

„Nu“ — govoril je Timur dalje, ni pokazal prav nič, da bi ga bile kaj zadele te besede — rekal si sam sebi, da si blisek, drugi pa so ti verovali to; ali znaš zdaj, da sem jaz grom, ki je blisek udušil?“

„Jaz znam“ — odgovoril je Bajazet zaničljivo — „da si ubog paglavec, ki bi se rad posmehaval cesarskemu tekmeču, katerega je Allah izdal tvoje moči zbog njegovih grehov.“

Pa tudi te zaničljive besede niso omajale Timurjeve hladnokrvnosti. „Malo mi je do tega, kdo govoriš, da sem“ — dejal je Timur — „zdaj si v moji moči, to je vse. Ali ti si hvalil se, da razsuješ Samarkand,

ročajo, kajti, če to res pomaga, ne imeli bi bolje pomoči zoper nadležne miši, kakor je Andrejeva.

* *Ako želiš spoznati, ali je črno vino naravno ali s kako črnino počrnjeno, vzemi košček sredice kruha in vrzi jo v črno vino, katero hočeš preiskati. Kedar se kruh napije vina, nalič čiste vode na porculanski beli krožnik in vrzi v vodo ono sredico kruha. Ako je vino bilo barvano s kakimi jagodami ali s čim drugim, se bode voda ob kaki četrt uri malo po malo počrnila. Vzrok temu je to, da se naravno črnilo vina težko raztopi, vinu pridjano črnilo pa se raztopi brž.*

„Pučk. Nov.“

* *Da ti kuna ne davi kokoši, vrzi v kurnik pasjo kožo. Smrad te kože prežene kokomorice.*

* *Da ti kruh ne plesni, primešaj mu malo turšične moke.*

Nova postava

o potrošnini (vžitninskem davku) od mesá zunaj takih krajev, pri katerih je izrečeno, da so za pobiranje tega davka zaprti.

Zadnji dan tekočega meseca pridejo po vseh deželah Avstrijskih razen Dalmacije dozdanja določila ob veljavo in od 1. januarija 1878. leta počenši dobijo veljavo druga določila, iz katerih posnamemo važnejša.

I. Pod davek spadajoča djanja.

§. 1. Potrošnini, to je vžitninskemu davku, je podvrženo:

1. Vsako klanje volov, bikov, krav, telet, ovác, kozlov, prešičev, namreč:

a) Vsakako takrat, kedar kaj zakolje mesar, vojenar (Fleischselcher), krčmar, gostilničar ali kdo tistih, kateri surovo ali pripravljeno mesó prodajajo;

b) sicer tudi tak, kdor kaj zakolje, a) ako se to zgodi na vkupni račun dveh ali več takošnih oseb, ali če b) se meso zaklane živali ne pripravlja, temuč brž po zakolji (frišno) po vsem ali deloma prodá (za vračilo oddá).

2. Podvrženo je potrošnini vsako jemanje mesa, če namreč mesó od koga vzame, kdo izmed imenovanih gori v odstavku 1. čr. a), kedar a) od mesa v teh deželah, za katere veljá pričujoča postava, še ni bilo plačati davka, ali kedar se b) meso prejme od takega davku podvrženega obrtnika, ki mesni davek po pogoditvi opravlja, ali kedar je c) za meso davek sicer po tarifi že plačan bil, vendar po nižjem tarifnem postavku od tistega, kateri veljá za kraj, kamor je meso namenjeno (§. 9, prvi in poslednji odstavek).

3. Podvržena je potrošnini vsaka vračilna oddaja mesa, če a) v deželah, za katere veljá pričujoča postava, od tistega mesa še ni bilo plačati davka, ali če se je b) prodajalec mesa gledé potrošnine od mesá pogodil, pa mu pogoditev ne veljá za tisti kraj, kamor je meso oddal, ali če je c) od mesa sicer že plačan davek po tarifi, vendar po nižjem tarifnem postavku od tistega, kateri veljá za kraj, kamor se je mesó oddalo.

4. Pri takih, ki posušeno, nasoljeno, ovojeno meso, slanino (špeh), konservno (hranjeno) meso, salame ali druge mesene klobase na drobno prodajajo, pa ob enem imajo veliko prodajo takega blaga, uživajočo ugodnost §. 6., podvržen je potrošnini vsak prenos takega blaga, v prodajavnico na drobno, podvržena jej je dalje tudi vsaka poraba takega blaga za kupčijo na drobno ali tudi za prodajavčevo domačo potrebo.

Katero meso je davku podvrženo.

§. 2. Pod besedo meso razumevajo se v pričujoči postavi:

Zaklane gori imenovane živali, frišno meso, namreč vsi ljudem užitni deli teh živali, ki še nikakor niso pripravljeni, razen krvi in droba, po tem posušeno ali pvojeno, nasoljeno, v razsol djano meso teh živali, zlasti tudi okajena slanina, potem konservno meso, salame in druge mesene klobase.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Kdo je kriv našega žalostnega državnega denarnega gospodarstva?

(Konec.)

Po vsem tem ni tedaj nikakor opravičeno reči, državni zbor je kriv deficita, kajti njegova naloga ni, da vsak majhni strošek v državnem preliminaru do drobnega preiskava. Tudi ne ves državni zbor in ne posamesen poslanec so v stanu presoditi, kako se manipulira z državnimi stroški: ali, na priliko, ta minister 5 oddelkinih načelnikov „Sectionschefov“ in 10 ministerskih svetnikov potrebuje ali pa 10 oddelkinih načelnikov in pa 5 ministerskih svetnikov, — ali da je unemu ministru 12 ministerskih tajnikov in 50 diurnistov treba itd. Državni zbor sam po sebi ne more presoditi, koliko milijonov gold. je za uravnavo kake reke treba, — ali bi se žandarmerija, namesti da se za njo potrosi 3½ milijonov gold., ne mogla vzdržavati tudi z 2½ milijona gold., — ali je za ceste res čez 4 milijone gold. treba in bi pri sedanjih slabih državnih financah ne zadostovalo veliko manj. Vse državno gospodarstvo je v rokah vlade. Tudi tega, koliko doteka državnih dohodkov enemu ali drugemu ministru in kolikošne so njihove potrebščine, ne more nihče tako natanko presoditi kakor vsak minister za svoje področje, ki je tudi odgovoren za to.

Al drugače pa je z izvanrednimi državnimi stroški, in ti prav za prav so v poslednjih letih krivi velikega deficita. Tu se ne more oporekati, da mati tega deficita je današnja politična sistema, ki je hči dandanes na krmilu stoječe stranke. Če je minister de Pretis s svojo trditvijo, da državni zbor je stvaril deficit, to mislil, je pravo zadel, le škoda, da se to ni že davno poprej spoznalo! Da judovski in kristijanski bogataši, ki so strankarsko pomagali državni voz na to pot ukreniti, kjer je danes, bodo za svoje delo plačila zahtevali, to pač se je naprej vedelo. Platoniška znamenja vladnega pripoznanja njihovih zaslug pa so le ob onem času imela svojo vrednost, ko je tako imenovani „Börsenschwindel“ v največem cvetju bil. Potem pa, ko so po denarnem polomu nastopili slabi časi, so vrtoglavne banke zgubile svojo vrednost, pa tudi vrednost častnih križčkov je zeló padla. Tudi hrepenenje po tem, da kdo postane vitez ali baron, je zeló prenehalo; marsikater onih gospodov je zdaj bolj zadovoljen s tem, da dobí dobro plačano pa prav nič težavno službo, da v mirnem kotiču premišljuje — pretekla čase. Tako se mora poplačevati pripomoč, ki jo je gospodujoči stranki skazal ta in uni. Silili so kolvodje te stranke vlado in jo silijo še danes zdaj v to zdaj v drugo finančno poskušnjo le za to, da bi iz državnega muzga še kaj izmolzli, in o tem oziru je finančni minister morebiti pravo trdil, rekši, da „vlada ni stvarila deficita“.

Gotovo vladi sami na sebi, kot zastopniki države, ni moglo zato nič mar biti, da je z davkovskimi denarji založnice snovala, s katerimi so se imele podpirati švindelnaste banke, švindelnaste železnice in pa velika obrtnijstva samo zato, ker so prijatelji in podporniki dandanes vladajoče politične sisteme. Avstrijski vladi sami na sebi pa tudi ni kazalo, dolgove delati, da je denarja na pösodo vzela z obresti po 7 gold. od sto, da je ž njim zidala tako imenovane politične železnice in sprva le zato, da je obljube spolnovala, ki jih je dala političnim svojim prijateljem. Zdrava finančna politika bila bi môgla biti le tedaj, ako bi sedanja vlada ne bila strankarska vlada. To, kar taka vlada storiti sme, ki nad strankami stoji in kateri je državni blagor cilj in konec, strankarski vladi storiti ni pripuščeno. Strankarska vlada se drži s stranko svojo do zadnje nitke skupaj in finančni ali politični bankrot stranke ni nič manj in nič več kot finančni ali politični bankrot vlade. Znani kolovodje so pognali stranko, stranka pa je vlado pognala v mnogovrstna finančna podvzetja, ki so se delala na stroške državne. Iz teh podvzetij izvira sedanja primanjka (deficit) državna, ki se ima zdaj pokriti s povišanimi posrednimi in neposrednimi davki. Trditev finančnega ministra, da je državni zbor sedanjega deficita kriv, ni tedaj resnična; resnično pa je, če minister tisto stranko državnega zbora méni, katera ga je v državni zbor volila in kateri se menda še do danes ni izneveril. Bolje bi bilo gotovo bilo, ko bi bil minister to, kar je v odboru rekel, le med štirimi očmi rekel. V ožjem klubu ustavoverne stranke pač vsakdo vé, kdo je kriv, da ima Avstrija danes okoli 28 milijonov goldinarjev deficita. Da se to zdaj po ulicah razglaša, je slabo znamenje onega duhá, ki navdaja merodajne osebe prvega ne po deželnih zborih izvoljenega državnega zbora Dunajskega. Leta 1873. se pač ni na to mislilo, da vprašanje, kdo je zakrivil deficit, utegne razpor napraviti med vlado in njeno lastno stranko.

„Fin. Fr.“

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

5.

(Konec.)

Kakor bi Timur ne bil slišal teh besed, vzel je veselega obraza čašo iz Miličinih rok in nesel k ustom. V tem pa je v zraku siknila puščica, zbila mu čašo iz rok prav od ust in padla kaftanu v široki rokav.

„Pogini, kukavica, da ne bodeš dalje skrunil Srbske časti v hčeri njenega cara!“ — zakrilil je o tem glas iz gnječe radovednih gledalcev, ki so z daleč prežali v goste svojega kana, ki se je veselil in Bajazeta zaničeval sè svojo gostijo.

„Milan!“ — vskliknila je Milica nevedoma, ko je bila zaslišala ta glas.

„Sveti Sava!“ — zakrilil je poprejšnji glas — „ali sem slep, ali ka-li, ker sem malovredno čašo zadel na mesto tvojih čeljustij?“

Timur se ni ganil ni, ko mu je čaša bila odletela iz roke, ni pogledal skoro bi ne bil za njo, kako je trkolila se po pesku; vzel je puščico svojemu kaftanu iz rokava in skrbno je začel motriti jo.

„Allah!“ — opomnil je — „le enega peresa manjka; ko bi strelec bil opazil, da na desni strani manjka peresca, zadel bi bil namesti čaše moje čeljusti. Kdo je

ta strelec?“ — povprašal je s silnim glasom. Takoj so pred-enj pripeljali Milana Topličanina v Tatarski obleki; v tej preobleki je lahko prišel do kanovega šotora.

„To je eden tistih kristijanskih sužnjih, ki so včeraj bojevali, kakor levi“ — opomnil je Timur svojim emirom, ko je bil pozorno premotril Milana. „Ali poleg vsega tega je le kukaven pes, ki je menil, da uniči život kanu, kateremu ni še napoknila smrtna ura. Gledi, revni pes“ — rekel je in pokazal mu puščico — „moral bi bil bolje ogledati svojo puščico, pa bi bil opazil, da na desni strani manjka peresa!“

„Ha!“ — vskliknil je Milan o naglosti in stresnil se, da je bilo čudo, da niso popokale vezi, s katerimi je imel roci zvezani.

„Allah sam ti je, pes, zmel možgane, ker nisi mogel, ali pa nisi hotel, da bi bila Timurja, Allahove osvete meč, umorila neverska roka, zato umrješ, ne zato, ker si hotel ugasiti mi život, temuč za tega del, ker si se uprl Allahovi volji in njegovim nameram, ud za udom ti odsekamo, da pogineš!“ — odločil je zviti krutež.

„Milan Topličanin!“ — vskliknil je Bajazet iz svojega kurnika.

„Dej, sultan!“ — vskliknil je Milan — „kam ohlost zapelje — in izdaja, s katero si pred trinajstimi leti oskrnil mojo domovino! Z izdajo si zmogel na Kosovem polji, z izdajo si pogubil svojo carjevino in svojo svobodo pri Angori. Ali jaz rad umiram zbog svoje pregrehe, ker sem zapustil svoje brate o odločilni dobi, ko bi Srbska bila lahko okoristila se vsled tvojega padca, jaz sam, ker me je obljuba vezala, moral sem obvarovati tvojega sina, a Štepan Lazarjevič nima dovolj moči, da bi svoje sestre sina žrtvoval svojega národa slavi in svobodi, kakor bi to bil učinil jaz, ko bi me ne bila vezala Drinopoljska prisega; jaz preklinjam zdaj tisto uro, katera menda je Srbski odločila osodo, če ne pomore še Kazančič. Trpi, Milica, ki si nekedaj častila me, kasneje pa okanila, sužnjost in sramota je pravična Božja kazen zbog tvoje pregrehe, ker si mi legala, da me častiš, in ker si sè svojo močjo ovladala me o nesrečni uri, da sem zapustil svoje brate.“

„Milan!“ — vskliknila je Milica trpko, do čela je bila zábila na očitost in na vse okrog sebe, kajti mamile so jo priprave na izvršitev krute sodbe, ki je bila odločena ljubljencu njene mladosti.

„Da“ — opomnil je Milan, ki je že ležal po čoku raztegnjen in k njemu privezan — „to je bil tisti glas, ki je tam v Drinopolji razvnel mi srce, zmotil razum, da sem pozabil na svojega pobratima, na svojo domovino; zakaj me zopet kličeš sè svojim zapeljivim glasom? — ne prikličeš me več zopet v življenje.“

Zasvetila se je o gorečem solnci, o njegovih žarkih sekira, razlegnil se je zamolkel udarec, zahreščala je kost — in desna Milanova roka je padla od telesa. Krčevito se je zganilo Milanovo telo pod tesnimi vezimi, Topličanin ni bolestno vskliknil, temuč z jasnim glasom je vskliknil: „Moja smrt zmiye pregreho z moje duše, da ne bode na veke trpela, moji duši in Srbski, obema posveti otetje; češčeno bodi Kriščevo ime!“

Besedo dalje so mu zadušili poljubci Miličini, katera je, ko je bila zagledala, da je sekira posvetila se, zábila na vse okrog, prihitela k njemu, planila na-nj, kakor blazna, in jela vsklikati: „Smrtna ura niči vse ozire tega sveta; jaz nisem častila nikogar družega, nego tebe vse svoje žive dni po tisti uri, ko je tvoj prvi poljub zagorel na mojih ustnih; ko sem objemala Bajazeta, objemala sem v duhu tebe, a ker nisem mogla s teboj živeti, pa vsaj umrjem s teboj vred, zato da se preveriš, da sem te resnično častila!“

Hoteli so jo od njega odtrgati, ali Timur, ki je o Milanovih besedah čudil se in ki je pogledaval zdaj